

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Тарарак Н. Г.

Організація методичної роботи в закладах дошкільної освіти:
ретроспективний аналіз 56

Ткачова Н. О., Щєбликіна Т. А.

Онтопедагогіка: суть і місце в системі наукових знань 60

Чжан Хао, Юр'єва К. А.

Китайські педагоги про роль народної музики у вихованні дітей
дошкільного віку 64

Чжан Ян, Цінъ Шен

Розвиток ідей музичного виховання в педагогічних концепціях Е. Жак-
Далькроза і З. Кодая 67

Чжао Бейбей, Юр'єва К. А.

Мультимедіа в художній освіті китайських школярів і проблема медіа
освітньої компетентності вчителів (міжнародний досвід) 70

Куліченко А. К.

Медичний факультет університету Меріленда: передумови створення та
витоки інноваційної діяльності у 19 столітті 73

До Цзінсюй, Го Цзяфей

Формування підприємницьких здібностей студентів в університетах КНР 77

Чжан Ювень.

До питання формування полікультурної компетентності у студентів
китайських університетів 80

Секція II

**Дистанційна освіта: психолого-педагогічний базис, моделі,
технології, ресурси 84**

Акімова О. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх
учителів початкової школи до супроводу дистанційного навчання учнів з
особливими освітніми потребами 84

Андрійчук (Радиш) Н. Б., Гвоздій С. П.

Використання дистанційних ресурсів при вивченні біології людини у
загальноосвітній школі 87

Білик В. М., Довгопола М. О., Мазур Д. С.

Дистанційне навчання. Проблеми та переваги 91

Довженко Т. О., Небитова І. А.

Дистанційне навчання як інноваційна форма професійної підготовки
сучасного вчителя початкових класів 94

Дорош Т. Л., Дорошенко В. В.

Формування творчої самостійності майбутніх учителів музики в
дистанційному процесі 97

Доценко С. О., Чепелєв О. О.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти в умовах
дистанційного навчання 101

4. 赵玉兰、张赤华、李芹. 民间艺术教育对幼儿发展. 学前教育研究. 2004. № 1.
5. 陈阳. 基于蒙古族民间音乐的幼儿园音乐课程资源开发研究 - 兼论蒙古族音乐幼儿教育资源库的构建. 内蒙古自治区. 内蒙古师范大学. 2009.
6. 陆凤桃、雷梅菊. 小班幼儿民间音乐教育初探. 教育导刊. 2000. № 12.
7. 孟海燕. 初探民间音乐与幼儿音乐能力发展. 散文百家. 2012. № 12. 頁 103-104.
8. 杨晓. 民族民间音乐在幼儿音乐教育中的渗透. 民族音乐. 2010. № 5. 頁 87-88.
9. 印小青. 幼儿民间音乐教育初探. 中华女子学院山东分院报. 1999. № 1. 頁 57-59.

РОЗВИТОК ІДЕЙ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ Е. ЖАК-ДАЛЬКРОЗА І З. КОДАЯ

Чжан Ян

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Цінь Шен

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті представлено характеристику музично-педагогічних концепцій Е. Жак-Далькроза і З. Кодая. Визначені основні ідеї означених концепцій: пластична імпровізація (імпровізоване створення рухових художніх образів під музику), опора на народну музику, виховання музичної культури дітей через активний розвиток їх музичних здібностей.

Ключові слова: музичне виховання, гармонійний розвиток особистості, музика, музичне мистецтво.

The article presents the characteristics of musical and pedagogical concepts of E. Jacques-Dalcroze and Z. Koday. The main identified concepts are identified: plastic improvisation (improvisation of creating moving artistic images for music), reliance on folk music, education of children's musical culture through the active development of their musical abilities.

Key words: music education, harmonious development of personality, music, musical art.

На сучасному етапі, коли в українському суспільстві діагностується певний дефіцит духовності з огляду на зниження культурного рівня молоді, занепаду моральності, знецінення пріоритетів моральності, роль і значення виховання засобами музичного мистецтва набуває особливого значення й відповідає стратегічним завданням освітньої політики України. Переосмислення концептуальних засад і напрямів музичного виховання з огляду на використання набутого досвіду західноєвропейськими педагогами ХХ ст. сприятиме підвищенню ефективності виховного процесу в цілому.

Вивчення та аналіз історико-педагогічної літератури [1; 2; 3; 4; 5; 6] дозволили встановити, що музичне виховання отримало якісно новий розвиток у ХХ ст. завдяки поглядам і діяльності окремих видатних педагогів. Особливий інтерес викликає педагогічна концепція музичного виховання Е. Жак-Далькроза. Провідним методом творчого розвитку учнів, за переконанням Е. Жак-Далькроза, є пластична імпровізація, яка може бути як індивідуальною, так і колективною. Пластична імпровізація – це імпровізоване створення рухових художніх образів під музику [1].

Можна з упевненістю стверджувати, що педагогічна система Е. Жак-Далькроза була принципово новою, пропонувала кардинальні зміни в самій організації навчання музиці. Педагог вважав, що першочергове завдання музики – емоційність. У той самий час, традиційна система музичної освіти вибудовувалася навколо спеціальних знань, умінь і навичок. Для повернення музичній освіті емоційності необхідно відновити контакт розуму з тілом, звернутися до тіла як до потужного інструменту для сприйняття та навчання музики. Дитина навчається музиці через рухи тіла, через засоби виразності свого тіла. Художній образ тіла відповідає характеру музичного твору, створює особливу гармонійну комбінацію. Дитина, яка вчиться передавати характер музики засобами пластики, отримує додаткове розвиваюче навантаження та виховний вплив: розвиваються емоційні почуття, здатність сприймати, переживати засоби образного самовираження [1].

Методично заняття були побудовані за такою структурою: спочатку в ігровій формі учні виконували певні вправи ритмічної гімнастики, після чого приступали до сольфеджіо. На думку педагога даний етап був надто важливим для виховання слуху. Останнім етапом музично-ритмічних занять за Е. Жак-Далькрозом було проведення з дітьми музично-пластичних імпровізацій. Саме імпровізація займала домінуюче місце в системі Е. Жак-Далькроза посідала імпровізація, яка вважалася проявом творчості. Педагог був переконаний, що систематичне і постійне використання одних і тих самих музичних творів, прийомів навчання блокує спонтанність, а значить і творчість [1].

Педагогічна система Е. Жак-Далькроза була розрахована для широкого загалу учнів й мала два рівні складності. Перший, так званий елементарний рівень складності, вимагав від учнів розвитку емоційних почуттів, здатності сприймати музику. Другий рівень виступав своєрідною основою для подальшої музичної освіти на професійному рівні.

Найбільшу популярність у музичних педагогічних колах ХХ ст. отримала система музичного виховання З. Кодая. Особливістю цієї системи є опора на народну музику (увесь процес навчання будувався на народно-пісенному музичному матеріалі), виховання музичної культури дітей через активний розвиток їхніх музичних здібностей. З. Кодай особливе значення у системі музичного виховання надавав співу, справедливо підкреслюючи його переваги в розвитку слуху. Педагог зауважував, що неможливо навчити дитину музиці, грі на інструменті, якщо її слух не розвинений у співі. Розвиток музичних здібностей на початковому етапі рекомендував здійснювати винятково в ігровій формі [3].

Система З. Кодая, спрямована на досягнення мети всебічного і гармонійного розвитку особистості, розглядає музичне виховання важливою

складовою виховання в цілому. Він стверджував, що музика необхідна для гармонійного розвитку людської особистості, а не є предметом розкоші, без якої можна обійтися [3]. Слід зазначити, що система музичного виховання З. Кодая була визнана широкою прогресивною громадськістю і музичною спільнотою як ефективна і перспективна, а її основні положення, ідеї і принципи було покладено в основу прийнятої нині в Угорщині системи музичного виховання і навчання.

Вивчення науково-педагогічної спадщини З. Кодая дозволили нам виділити основні положення його концепції:

- основою ефективного музичного виховання і навчання повинна стати активна музична діяльність і систематична практика музикування, які уможлиблюють справжнє розуміння і відчуття музики;

- єдиним «інструментом» для музикування, який доступний кожному, є голос, спів виступає органічним, першим проявом музичної творчості людини, спів є природною потребою для самовираження внутрішнього музичного настрою, відчуттів, емоцій;

- колективний спів, тобто хор – потужна форма виховання спільних почуттів, особливого музичного переживання, відчуття людської спільності;

- тільки спів здатен розвинути так званий звуковисотний слух, який є фундаментом музичності;

- спів асарелла є ефективною формою для розвитку музичних здібностей.

Педагог підкреслював, що ефективність і результативність навчання музиці залежить, у першу чергу, від емоційної складової усього процесу. Спів повинен захоплювати, впливати на душу і серце, розвивати почуття дитини, виховувати розуміння виразності та сприйняття музики. Якщо вся увага зосереджується на співочих вправах і сольфеджіо, коли всі турботи спрямовані лише на чистоту інтонування, то користь, одержувана від роботи, незначна [3].

Концепція музичного виховання З. Кодая знайшла реалізацію в системі освіти Угорщини. Його ідеї щодо хорового співу, який «повинен належати усім», а музична культура повинна стати надбанням кожного громадянина, знайшли широке застосування в практиці: прагнення до хорового співу в Угорщині стало воістину всенародним, загальна музична грамотність, уміння співати по нотах стали невід'ємними показниками освіченої людини. Базу масової хорової культури складають шкільні хори. У початкових класах з дітьми 6-10 років уроки музики проводить учитель, який викладає всі предмети. На викладання предмета «музика» в 1-му класі школи відводиться по пів години двічі на тиждень, у 2-7 класах – по дві години на тиждень. Крім того, дві години на тиждень хлопці займаються хоровим співом, а також два рази на тиждень можна відвідувати оркестрові заняття. У 3-4-му класах є можливість ознайомитися з музичною літературою і навчитися грі на якомусь інструменті [3].

Отже, особливого розвитку ідеї музичного виховання отримали у ХХ ст., сформувалися як окремі педагогічні концепції і системи, збагатилися значним теоретичним підґрунтям. Музично-педагогічні концепції Е. Жак-Далькроза, З. Кодая, проголошуючи музику потужним, комплексним засобом розвитку особистості, запропоновували методику навчання музиці для широкої аудиторії. Особливістю музичного виховання стало зміщення акценту від методичного

відпрацьовування музичних навичок та вмінь до здатності відчувати музику, виховувати музичні почуття, розвивати власні природні засоби музичної виразності (спів, пластика).

Список використаних джерел

1. Жак-Далькроз Э. Ритм : его воспитательное значение для жизни и искусства. Санкт-Петербург : Изд. журн. «Театр и искусство», 1913. 156 с.
2. Зарубіжна музична культура XVII – XX ст. : Тематичний збірник наукових праць. Київ : «Компас», 1991. 160 с.
3. Кодай, З. Избранные статьи : [Пер. с венг.] М. : Сов. композитор, 1982. 288 с.
4. Чернова І. В., Горман О. П. Зарубіжна музика : історія, стилі, напрями : Навчальний посібник. Львів : НАСВ, 2016. 246 с.
5. 郭声健 . 艺术教育论 . 上海 : 上海教育出版社, 1999. (Го Шенцзянь. Теорія мистецької освіти. Шанхай : Шанхайська освітня преса, 1999.)
6. 柳斌. 认真贯彻教育方针, 切实加强艺术教育, 为培养全面发展的高素质人才而努力 [J]. 中国音乐教育, 1997, (1). (Лю Бін. Ретельно реалізуйте освітню політику, наполегливо зміцнюйте мистецьку освіту та наполегливо працюйте над вихованням високоякісних талантів із всебічним розвитком молодших школярів. Китайська музична освіта, 1997, (1)).

МУЛЬТИМЕДІА В ХУДОЖНІЙ ОСВІТІ КИТАЙСЬКИХ ШКОЛЯРІВ І ПРОБЛЕМА МЕДІАОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)

Чжао Бейбей

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Юр'єва К. А.

доктор педагогічних наук, професор
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

Розкрито теоретичні та методичні ідеї і досвід педагогів Китаю з використання мультимедійних ресурсів у художній освіті школярів. Висвітлено досягнення українських педагогів і вчених у підготовці майбутніх і вже працюючих учителів до впровадження медіаосвіти. Акцент зроблений на розробці харківськими вченими суті, і змісту медіаосвітньої компетентності педагога.

Ключові слова: мультимедіа, мультимедійний ресурс, мультимедійний продукт, медіаосвітня компетентність, художня освіта, учні, вчитель.